

איך שוחררו המעפילים מהמחנה בעתליה

שידור ב-קול ישראל

תחנת השידור של תנועת המרי העברי

המשחררים החליטו להמנע, עד קצה גבול האפשרות, מפגיעה בחיי השוטרים הנוטרים. פטרם היחידה היתה לשחרר את המעפילים; בהתאם לכך הקפידו שלא יקרה שום דבר שיפריע את דומית הלילה ויגרום לבואה של תגבורת משטרה או צבא מבחורץ.

השחרור הוצא לפועל בהתאם לכל פרטי התכנית. המעפילים התנהגו בשקט ובמשמעת. כמה מעצורי המחנה היו ידועים כאנשי הגייס החמישי ומשתפי-פעולה עם הנאצים. אלה נכפתו ונכלאו בחדר מיוחד, על מנת שלא יפריעו. ביניהם נמצא "האשה הנוצרית", אשר על מותה נודע מההודעה הרשמית. ההודעה הרשמית היתה מיטיבה לעשות אילו, במקום להזכיר את הדת הנוצרית של האשה, היתה מודיעה כי אותה אשה היתה משתפי-פעולה עם הנאצים, וניהלה בית-בושת לקציני ס.ס. ההודעה הרשמית שיקרה בספרה, כי הנוטרים הוכו בקתות-רובים. בידי משחררים לא היו רובים — כי לא הרובה הוא כלי הנשק המתאים לפעולה מסוג זה. הבחורים זינקו על הזקזקים, מנעום מהרים קול צעקה וכפתו אותם. ההודעה הרשמית העלימה את אשר יודעת המשטרה: לנוטרים הערבים נאמר מיד, כי אין כל כוונה לפגוע בהם, ואם לא יפריעו לשחרור העצורים לא יאונה להם כל רע.

לאמיתו של דבר, יכלו הנוטרים להפריע רק ע"י צעקות, כי המשחררים קלקלו למפרע את רוביהם של הנוטרים. נוטר ערבי אחד, אשר ניסה לירות נוכח בכך — הוא לחץ פעמיים על ההדק, אך לשוא.

שורת הניצילים יצאה את המחנה כשהיא מוגנת עליידי המשחררים, ופניה לעבר הרי הכרמל. יחידה קטנה, שצעדה במרחק הדרוש לפני השיירה, השגיחה לפתע באורות מכונית. אחד הבחורים יצא מן ההסתר, התייצב על הכביש, הרים את ידו וביקש מנוסעי המכונית באנגלית ובערבית לעצור ולהזור. בתשובה הומטרו עליו שני צורות כזורים מתת-מקלע. או נורו על שני המכונית יריות מספר שכיבו את האור. מהמכונית הוסיפו לירות. נשקפה סכנה לכל הניצולים. רק אז הוטלו שני רימונים לעבר המכונית והיא התהפכה. התנגשות זו גרמה למותו המצער של שוטר בריטי ולפציעתם של יתר השוטרים. לאחר שהשיירה עברה בשלום, יצאה מבית-אורן עזרה ראשונה אל השוטרים הפצועים, אנשי העזרה הראשונה נאסרו ושוחררו רק למחרת.

על גודל הסכנה לניצולים תעיד העובדה, שזמן קצר לאחר ההתנגשות הגיעו למקום מכוניות משוריינות רבות.

ההמונים הנסערים שנזעקו לבית-אורן וליגור התנהגו בהתאפקות ובמשמעת למופת. גם התנהגות המשטרה היתה עצורה ומושמעת. היא נמנעה מהתגררות. יש לשמוח על כך שלא היתה שפיכת-דמים.

המטרה הושגה: המעפילים שוחררו ואיש מהם לא נתסס. איש מן המשחררים לא נעצר ולא נפצע. הנשק המשחרר נשמר בשלמותו.

ההודעה הרשמית העלימה את דבר פקודת הגירוש, שהוכנה נגד 37 מעפילים. סכנת גירוש זו היא אשר נתנה את הרהיפה לשחרר את כלואי עתלית בכוח.

השחרור היה מבצע נועז, אחראי וקשה. על המשחררים היה לדאוג לא רק להחלצתם הם. עליהם היה לנהל בדרך קשה ומיגעת מאתיים איש, ביניהם נשים וטף, כולל היבאו למקומות המחסה; ביניהם גם אשה אחת עם ארבעה ילדים, שהקטן ביניהם בן שנתיים. איש לא נעדר.

כילג הנם כעת בני-חורין לעבודה ולבנין המולדת.

עם הנץ החגנה (109)

אחד, כי היה נרדף ומבוקש. זמן מה הסתתר במקום המסוכן ביותר — בתל-אביב הריקה, עד שכבשו האנגלים את יהודה ובא הקץ לסלטוליו.

כשרונותיו המגוונים וסגולותיו הברוכות של דוב חזו חושלו ועמקו באיתה תקופת-דמדומים קצרה ארוכה, תקופה שכה מעטים שכחה, משום שכת מעטים ידעוה.

נפרדו דרכינו: אני הלכתי לגליל דוב נשאר ביהר. דה. הוא הוסיף לנדוד ולהיטלטל עוד חדשים רבים. משגברו החיפושים החליט לחזור לדמשק ובקש לו מקלט ומסתור — בתוך הצבא, ביחידה אחרת, מתוך תקוה, כי יימחל דבר עזיבתו את הצבא. אך משנודע לו, כי הוא עומד להשפט חזר לארץ. נדד במושבות יהודה והיה פעיל בהגנה. אך לא יכול לשבת במקום